

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Cilvēki ar invaliditāti: nodarbinātība un pakāpeniska pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti ES. Lisabonas stratēģija pēc 2010. gada" (izpētes atzinums)

(2010/C 354/02)

Ziņotājs: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

Ārlietu un sadarbības ministrijas valsts sekretārs Eiropas Savienības jautājumos *López Garrido* kgs 2009. gada 23. jūlija vēstulē nākamās prezidentvalsts Spānijas vārdā un saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

"Cilvēki ar invaliditāti: nodarbinātība un pakāpeniska pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti ES. Lisabonas stratēģija pēc 2010. gada".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 23. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 17. un 18. martā (17. marta sēdē), ar 152 balsīm par, 0 balsīm pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

Stratēģija "ES 2020"

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) aicina, lai, pieņemot stratēģiju "ES 2020", nodarbinātības pamatnostādnes un Sociālo programmu, tiktu iekļauta īpaša sadaļa par cilvēkiem ar invaliditāti, tādējādi nodrošinot minētā aspekta iekļaušanu un labāku saskaņošanu visās Kopienas politikās.

1.2. EESK atgādina, ka tādu kritēriju, kas nostiprina invaliditātes politiku, iekļaušana topošajā stratēģijā "ES 2020", ietekmētu saimniecisko rentabilitāti visas sabiedrības interesēs, vienlaikus sekmējot sociālo integrāciju un nediskrimināciju.

1.3. EESK uzskata, ka jāpieņem Eiropas invaliditātes pakts, uz kuru pamatojoties varētu veidot jaunu Eiropas politiku invaliditātes jautājumā atbilstīgi Komisijas turpmākajai stratēģijai attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti saskaņā ar Lisabonas līgumu, ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (UNCRPD) un tās protokolu. Eiropas Savienībai un dalībvalstīm minētā konvencija būtu jāratificē pēc iespējas ātrāk.

1.4. EESK aicina īstenot politikas, kas sekmē inovāciju, kuru pamatā ir statistikas dati un kuras nodrošina cilvēku ar invaliditāti pamanāmību visos attiecīgos Eiropas un valstu statistikas datu apkopojumos.

Nodarbinātība un cilvēki ar invaliditāti

1.5. EESK atbalsta iekļaujošu darba tirgu ikvienam un norāda, ka nodarbinātības politikā attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti jāietver viss dzīves process, kas ir saistīts ar darbu (*lifestreaming*), jo īpaši pievēršot uzmanību izglītībai, pieņemšanai darbā, nodarbinātības saglabāšanai un profesionālajai reintegrācijai. Politikai, kas paredzēta jauniešiem ar invaliditāti, kā arī politikai, kas vērsta uz cilvēkiem, kam invaliditāte iestājusies nelaiemes gadī-

juma vai slimības dēļ, ir jābūt prioritātei topošajā stratēģijā "ES 2020" un Komisijas jaunajā stratēģijā attiecībā uz ieām ar invaliditāti.

1.6. EESK aicina gada laikā izstrādāt paziņojumu par Direktīvas 2000/78 noteikumu, kas attiecas uz invaliditātiem nodarbinātību, īstenošanu.

1.7. EESK atgādina, ka pieņemšana darbā parastos darba apstākļos liek gādāt par atbilstošiem sociālajiem pakalpojumiem, stimuliem un motivāciju, vienlaikus atzīstot to uzņēmumu nozīmi, kuros galvenokārt nodarbina cilvēkus ar invaliditāti, kā arī sociālās ekonomikas uzņēmumu un MVU nozīmi, kuriem arī ir vajadzīgs atbilstošs sociālo dienestu atbalsts un stimuli. Komiteja uzsver arī sociālo partneru lomu.

1.8. EESK aicina īstenot izpratnes veidošanas politiku, lai novērstu vēl aizvien sastopamos stereotipus par darba ņēmējiem ar invaliditāti un uzsver plašsaziņas līdzekļu nozīmi daudzveidības pieņemšanā.

Pieejamība

1.9. EESK atkārtoti norāda, ka pieejamība ir ieguvums ne tikai cilvēkiem ar invaliditāti, bet visai sabiedrībai kopumā, un nozīmē uzņēmumu klientu skaita palielināšanos

1.10. EESK iesaka pieejamību panākt pakāpeniski, izmantojot kopējus īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa mērķus (tostarp nosakot skaidrus un galīgus termiņus attiecībā uz jauniem un jau pastāvošiem produktiem, pakalpojumiem un infrastruktūrām).

1.11. Komiteja atbalsta universālās pieejamības galvaspilsētas izveidi Eiropā.

1.12. EESK norāda, ka steidzami jāpieņem tiesību akti par elektronisko pieejamību (e-pieejamība), un apstiprina, ka atbalstu principu "dizains visiem" un pieejamības standartu noteikšanu. Komiteja aicina līdz 2011. gadam izstrādāt attiecīgu intensīvas rīcības plānu, kā arī atbalsta "Eiropas invaliditātes apliecības" izveidi, kas atvieglotu cilvēku ar invaliditāti tiesību savstarpēju atzišanu un viņu pārrobežu ceļojumus.

Dzimums un invaliditāte

1.13. Lai sekmētu sieviešu un meiteņu ar invaliditāti pamānāmību un novērstu vairākkārtēju diskrimināciju, dzimumu līdztiesības aspekts ir horizontāli jāiekļauj visu invaliditātes politiku izstrādē, īstenošanā un izvērtēšanā.

Sociālais dialogs un invaliditāte

1.14. EESK atzīst sociālo partneru nozīmi, lai nodrošinātu to, ka cilvēki ar invaliditāti strādā ar citiem līdzvērtīgos apstākļos, paredzot viņiem taisnīgus un labvēlīgus darba nosacījumus.

1.15. Sociālajiem partneriem invaliditātes aspekts būtu jāiekļauj visos starpnozaru, nozaru un uzņēmumu līmeņa pasākumos un sarunās, jo īpaši saistībā ar nodarbinātību, pieejamību un sociālo aizsardzību.

Līdzdalība un pilsoniskais dialogs

1.16. EESK pilnībā atbalsta principu "neko cilvēkiem ar invaliditāti bez viņu līdzdalības" un uzskata, ka minētais princips ir jāizmanto stratēģijā "ES 2020" un cilvēkiem ar invaliditāti paredzētās programmās, ko finansē no publiskajiem līdzekļiem.

1.17. ES un dalībvalstīs jāsekmē pilsoniskās sabiedrības attīstība un jāvelta nepieciešamie līdzekļi, lai nodrošinātu tās neatkarību un spēju iesaistīties rīcībpolitiku izstrādē un/vai sociālo pakalpojumu sniegšanā.

2. Ievads.

2.1. EESK ar gandarījumu pieņem prezidentvalsts Spānijas pieprasījumu izstrādāt atzinumu par tematu "Cilvēki ar invaliditāti: nodarbinātība un pakāpeniska pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti ES. Lisabonas stratēģija pēc 2010. gada".

2.2. Sākot ar 2002. gada jūlijā pieņemto pirmo pašiniciatīvas atzinumu, kas īpaši veltīts tematam "Cilvēku ar invaliditāti integrācija sabiedrībā" ⁽¹⁾, EESK savos atzinumos pastāvīgi un hori-

zontālā veidā ir radījusi patiesu ieteikumu krājumu, tādējādi atbalstot vienlīdzīgu attieksmi un nediskrimināciju attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti un viņu ģimenēm ⁽²⁾.

2.3. Cilvēki ar invaliditāti veido vairāk nekā 16 % iedzīvotāju (vismaz 80 miljoni) ⁽³⁾, un viņu īpatsvars skaitliski palielinās līdz ar sabiedrības novecošanu.

2.4. EESK atzīst, ka progress gan likumdošanā ⁽⁴⁾, gan Eiropas politiku piemērošanā ⁽⁵⁾ un Madrides 2002. gada deklarācija ⁽⁶⁾ sekmē tādas ES veidošanu, kurā vairāk iesaistītas cilvēki ar invaliditāti. Tomēr vēl ir iespējami daudzi uzlabojumi, tā kā panākumi līdz šim vērojami tikai atsevišķās nozarēs un ir sadrumstaloti, jo trūkst vienotas stratēģijas, kā norādīts Eiropas Savienības rīcības plāna 2003.-2010. gadam ⁽⁷⁾ vidusposma novērtējumā. Tāpat jānostiprina Eiropas Komisijas dienesti, kas atbild par Kopienas politiku attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti.

2.5. EESK norāda uz Eirobarometra 2009. gadā publicētajiem pētījumiem ⁽⁸⁾, kas liecina par izjustās diskriminācijas invaliditātes dēļ būtisku palielināšanos (8 % pēdējā gada laikā, t. i. 53 % 2009. gadā salīdzinājumā ar 45 % 2008. gadā), un vairāk nekā 33 % cilvēku ar invaliditāti apliecina, ka 2009. gadā izjutuši diskrimināciju.

2.6. EESK atzīst, ka invaliditātes politikas progresu neapšaubāmi veicinājušas cilvēku ar invaliditāti kustības un tās pārstāvības organizāciju, kas apvienojušās Eiropas cilvēku ar invaliditāti forumā (EDF), izpratnes veidošanas kampaņas un spiediens, kā arī sociālo partneru atbalsts.

2.7. EESK atgādina Padomes prezidentvalstu trijotnei par to, ka viņu prezidentūras laikā ir svarīgi ņemt vērā šo atzinumu.

⁽²⁾ EESK atzinumi: OV C 182, 4.8.2009., 19. lpp. – OV C 10, 15.1.2008., 80. lpp. – OV C 93, 27.4.2007., 32. lpp. – OV C 256, 27.10.2007., 102. lpp. – OV C 185, 8.8.2006., 46. lpp. – OJ C 88, 11.4.2006., 22. lpp. – OV C 110, 9.5.2006., 26. lpp. – OV C 24, 31.1.2006., 15. lpp. – OJ C 110, 30.4.2004., 26. lpp. – OV C 133, 6.6.2003., 50. lpp. – OV C 36, 8.2.2002., 72. lpp.

⁽³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc

⁽⁴⁾ Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīva 2000/78/EK – Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) No 1083/2006; Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Regula (EK) No 1107/2006 [OV L 204, 26.7.2006] un Telekomunikāciju pakete COM(2007) 697 galīgā redakcija – COD 2007/0247.

⁽⁵⁾ Komisijas paziņojums par Sociālo programmu COM(2005) 33 galīgā redakcija un Komisijas paziņojums "Vienlīdzīgas iespējas cilvēkiem ar invaliditāti: Eiropas rīcības plāns", COM(2003) 650 galīgā redakcija.

⁽⁶⁾ <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>

⁽⁸⁾ Eurobarometer: Diskriminācija ES 2009. gadā (balstīts uz statistikas datiem periodā no 2009. gada 29. maija līdz 14. jūnijam).

⁽¹⁾ EESK atzinums, OV C 241, 7.10.2002., 89. lpp.

3. Jauna Kopienas politika attiecībā uz invaliditāti topošajā stratēģijā "ES 2020".

3.1. EESK piekrīt Komisija, ka jaunajai politikai, kas iezīmē stratēģiju "ES 2020", "ir acīmredzami jāveicina sociālā kohēzija, risinot bezdarba jautājumu un veicinot sociālo integrāciju [...]. Šajā nolūkā ir jāizvērtē izglītības sistēmas un darba tirgi, jāuzlabo mobilitāte un jāsekmē Eiropas dinamisms, lai atbrīvotu mūsu inovāciju un radošo potenciālu" ⁽⁹⁾.

3.2. EESK uzskata, ka saistībā ar stratēģiju "ES 2020" ir jāpieņem Eiropas invaliditātes pakts, kā tas jau ir darīts attiecībā uz dzimumu līdztiesību un jaunatni.

3.3. Šāds pakts būtu kopēja vienošanās, ko apstiprinājis Ministru Padome, dalībvalstu valdības, Komisija un Eiropas Cilvēku ar invaliditāti forums, iesaistoties Eiropas Parlamentam, Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un, attiecīgā gadījumā, sociālajiem partneriem un organizētās pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem. Pakts būtu jāpārvalda Eiropas Invaliditātes komitejai, kuru vada viens dalībvalstu pārstāvis un Komisijas nodrošināts izpildsekretārs. Pakts ietvertu dalībvalstu kopējos mērķus, izpildes rādītājus un pienākumu sniegt ziņojumu Eiropadomes pavasara sanāksmei ⁽¹⁰⁾. Tādējādi jautājumam par invaliditāti piemērotu sava veida atklāto koordinācijas metodi.

3.4. Paktā būtu jāiekļauj: vienlīdzīga piekļuve izglītībai, vienlīdzīga attieksme darba vietā un darba pieejamība, tiesību akti par minimālo darba algu un sociālo aizsardzību, pārvietošanās brīvība, neatkarīga dzīve un personīgā autonomija, vienlīdzīgas iespējas cilvēkiem ar invaliditāti saņemt preces un pakalpojumus, vienošanās par jauno tehnoloģiju, transporta un pilsētvides pieejamības programmu, veselības aprūpe un aprūpe saistībā ar visu veidu atkarību, nodokļu politikas, kas sekmē cilvēku ar invaliditāti iekļaušanu un tādu papildzīmību segšanu, kas rodas, viņiem veicot lielāku daļu ikdienas aktivitāšu ⁽¹¹⁾.

3.5. Paktā jāizmanto transversāla pieeja, ņemot vērā vajadzības, kas ir sievietēm un meitenēm, jauniešiem ar invaliditāti, gados veciem cilvēkiem ar invaliditāti, personām, kurām ir nepieciešams būtisks atbalsts, lai saglabātu personīgo neatkarību, un cilvēkiem ar invaliditāti, kuras dzīvo lauku apvidos. Paktam būtu jāsekmē arī pētniecība, izstrāde un inovācija jomās, kas saistītas ar invaliditāti.

3.6. Paktā jāietver vienošanās, kas īstenojama Lisabonas līguma ietvaros, Pamattiesību harta un ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām, pamatojoties uz trim pilāriem.

3.6.1. (i) *Vēsturiski svarīga Kopienas politikas pārskatīšana – cilvēkus ar invaliditāti un viņu ģimenes izvirzīt Kopienas politiku fokusā*

3.6.1.1. EESK prasa, lai, pieņemot stratēģiju "ES 2020" un Sociālo programmu, tiktu uzlabota ierobežotā ietekme un koordinācija, kas raksturo pašreizējo Lisabonas stratēģiju un atjaunināto Sociālo programmu ⁽¹²⁾. Tāpēc jaunajā stratēģijā jāiekļauj īpaša nodaļa par cilvēkiem ar invaliditāti un viņu ģimenēm, citastarp aptverot tādas jautājumus kā nodarbinātība, izglītība, sociālā iekļaušana, sociālā aizsardzība un pieejamība, tādējādi nodrošinot to, ka invaliditātes jautājums ir ietverts stratēģijas trīs galvenajos virzienos ⁽¹³⁾.

3.6.1.2. EESK atgādina, ka invaliditātes politikas iekļaušana ES kompetenču jomā stratēģijā "ES 2020" veicinātu visas sabiedrības saimniecisko rentabilitāti un progresu sociālās integrācijas un nediskriminācijas jomā, kā to apliecina nesēn veiktā izmaksu un ieguvumu izpēte ⁽¹⁴⁾.

3.6.1.3. Eiropas Invaliditātes pakts ir jāsaista ar apspriešanu par Komisijas turpmāko stratēģiju attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti ⁽¹⁵⁾, kura aizstās pašreizējo attiecīgo rīcības plānu (2003.-2010. gadam).

3.6.1.4. Eiropas nodarbinātības stratēģija un atklātā koordinācijas metode sociālās iekļaušanas, sociālās aizsardzības, pensiju, izglītības, jaunatnes un citās jomās jāturpina un jāpilnveido, pamatnostādnēs un dalībvalstu kopējos mērķos norādot, ka invaliditātes temats ir iekļaujams valstu plānos, paplašinot analīzes iespējas un atspoguļojot rezultātus regulāros pārskatos.

3.6.1.5. Eiropas politikās jātiecas novērst visus būtiskus pamattiesību pārkāpumus, jo īpaši: cilvēku ar invaliditāti ievietošana lielās slēgta tipa iestādēs, nošķirta izglītība, tiesībspējas un rīcīspējas atņemšana un vardarbība pret cilvēkiem ar invaliditāti, ņemot vērā papildus grūtības, kam jo īpaši var tikt pakļautas sievietes un meitenes ar invaliditāti, kā arī cilvēki ar smagu invaliditāti ⁽¹⁶⁾.

3.6.1.6. Mums ir vajadzīga politika, kas sekmē inovāciju un kuru pamatā ir statistikas dati. Ar iepriekš minētā pakta starpniecību jācenšas panākt cilvēku ar invaliditāti pamanāmība visos attiecīgajos statistikas rīkos ⁽¹⁷⁾, izmantojot saskaņotus, aktuālus un uzticamus avotus, rādītājus un statistikas datus, citastarp Eiropas darbaspēka apsekojumā (*European Labour Force Survey*) izveidojot pastāvīgu invaliditātes moduli un cilvēku ar invaliditāti sociālās līdzdalības moduli, kā arī invaliditātes jautājumus iekļaujot attiecīgajos vispārīgajos modulos.

⁽¹²⁾ COM(2009) 58 galīgā redakcija.

⁽¹³⁾ COM(2009) 647 galīgā redakcija.

⁽¹⁴⁾ "Cilvēkiem ar invaliditāti paredzēto nodarbinātības politiku izvērtējums un izstrāde un jauno priekšlikumu darba ņēmēju integrācijai saimnieciskās izmaksas", Gregorio RODRÍGUEZ CAMPO, Carlos GARCÍA SERRANO, Luis TOHARIA, *Colección Telefónica Accessible no. 9, Ediciones Cinca, April 2009 - ISBN: 978-84-96889-48-4*. Madride, Spānija.

⁽¹⁵⁾ Padomes Rezolūcija (2008/ C 75/01)

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>.

⁽¹⁷⁾ EESK atzinums, OV C 10, 15.1.2008., 80. lpp.

⁽⁹⁾ COM(2009) 647 galīgā redakcija.

⁽¹⁰⁾ Padomes Rezolūcija (2008/C75/01).

⁽¹¹⁾ EESK atzinums, OV C 93, 27.4.2007.

(<http://w3.bcn.es/fixers/baccessible/greugecomparatieueconmic.683.pdf>).

http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf

3.6.1.7. EESK aicina ES pamatnostādņēs par cilvēktiesībām un starptautiskajām humanitārajām tiesībām, kuras pieņēms ES Padome, iekļaut pamatnostādni par cilvēku ar invaliditāti tiesībām, pamatojoties uz ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām.

3.6.2. (ii) *Atbilstošs Eiropas līmeņa tiesiskais regulējums attiecībā uz invaliditāti*

3.6.2.1. EESK uzskata, ka līdz ar Lisabonas līguma stāšanās spēkā vairākos jautājumos ir izveidots jauns tiesiskais pamats. Komiteja arī uzsver Pamattiesību hartas 10. panta, 11. panta un 19. panta, kā arī 21. panta un 26. panta, kam ir līguma spēks, nozīmi.

3.6.2.2. ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām liek ES uzņemties jaunās saistības, tādēļ EESK aicina:

3.6.2.2.1. no ES puses pabeigt minētās konvencijas un tās protokola ratificēšanu atbilstoši Padomes lēmumam⁽¹⁸⁾. Komiteja atgādina, ka konvencijai ir starptautiska līguma juridiskais statuss un aicina dalībvalstis apņemties to bez kavēšanās ratificēt;

3.6.2.2.2. pamatojoties uz ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, izanalizēt visus Kopienas tiesību aktus, kas attiecas uz iekšējo tirgu, transportu, nodokļiem, konkurenci, veselības aprūpi, patēriņu, digitālajiem un elektroniskajiem saziņas līdzekļiem un nediskrimināciju;

3.6.2.2.3. Komisijā izveidot koordinācijas mehānismu⁽¹⁹⁾, iesaistot attiecīgos komisārus, kā arī izveidot neatkarīgu struktūru, kā noteikts ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām⁽²⁰⁾.

3.6.2.3. EESK atzinīgi vērtē pašreizējo priekšlikumu direktīvai par nediskrimināciju ārpus darbavietas⁽²¹⁾, tomēr norāda, ka tās atbilstība ANO Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām ir nepietiekama. Ar minēto direktīvu, kuru pašlaik apspriež Padomē, jānodrošina, ka diskriminācijas jēdziens ietver atvieglojumus cilvēkiem ar invaliditāti noteiktos gadījumos; to attiecina uz tādiem aspektiem kā sociālā aizsardzība, veselības aprūpe un izglītība, norādot, ka nošķirta izglītība ir diskriminējoša; attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti pieejamībai jābūt vispārējai; tāpat jāveic saprātīgi pielāgojumi visās jomās, šim nolūkam piešķirot valsts atbalstu; pieejamība jāattiecinā arī uz sabiedrībai piedāvātajām precēm un pakalpojumiem un visbeidzot; saistībā ar īstenošanu ir jāprecizē attiecīgās ES saistības, nekavējoties tās pildot jaunčelamajās ēkās un iespēju robežās pielāgojot esošās ēkas.

⁽¹⁸⁾ Padomes 2009. gada 24. novembra Lēmums 15540/09.

⁽¹⁹⁾ [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

⁽²⁰⁾ <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>.

⁽²¹⁾ Priekšlikums Padomes direktīvai (COM(2008) 426 galīgā redakcija, 2.7.2008.

3.6.3. (iii) *Pietiekams finansējums Eiropas Invaliditātes pakta īstenošanai*

3.6.3.1. Komiteja norāda, ka vispārējie struktūrfondu noteikumi attiecībā uz cilvēku ar invaliditāti nediskrimināciju un pieejamības nodrošināšanu ir jāsaug kā atlases kritēriji projektiem, kuri tiek līdzfinansēti no ES līdzekļiem⁽²²⁾, un tie jānostiprina turpmākajā kohēzijas politikā, ar kuru visās dalībvalstīs jānodrošina arī vairāk pasākumu cilvēkiem ar invaliditāti un viņu līdzdalība tajos, kā arī atbilstošs finansējums. Minētie principi ir jāattiecinā arī uz Eiropas budžetu un citām Eiropas programmām saistībā ar pētniecību, konkurētspēju, apmācību, nodarbinātību, sociālajiem jautājumiem un sadarbību attīstības jomā, kā arī uz jaunajām programmām pēc 2014. gada.

3.6.3.2. EESK atzīst, ka pilsoniskās sabiedrības līdzdalība Eiropas Sociālā fonda (apmācības un nodarbinātības jomā) un Eiropas Reģionālās attīstības fonda tiešā pārvaldībā ir devusi ļoti pozitīvus rezultātus, un aicina minēto modeli pēc 2013. gada izmantot struktūrfondu darbības programmās.

3.6.3.3. EESK uzskata, ka ar programmas PROGRESS starptautiskā turpinot sniegt finansālu atbalstu Eiropas organizācijām, kas apvieno cilvēkus ar invaliditāti, tostarp Eiropas Attīstības fondam, kā arī sociālajā integrācijā iesaistītām struktūrām, ES tiks stiprināta demokrātija un strukturēta pilsoniskā sabiedrība.

4. ES un darbs cilvēkiem ar invaliditāti.

4.1. Cilvēku ar invaliditāti nodarbinātībai ir jābūt Eiropas nodarbinātības stratēģijas neatņemamai sastāvdaļai. Eiropas darba ņēmēju nodarbinātības stāvoklis ir sarežģīts, bet darba ņēmējiem ar invaliditāti tas ir vēl grūtāks, un tādēļ ir jāstiprina visus iekļaujošos darba tirgus.

4.2. EESK pauž bažas par cilvēku ar invaliditāti bezdarba līmeni, jo pat pirms krīzes 78 % cilvēku ar smagu invaliditāti darba tirgus nebija pieejams un nestrādājošo līmenis viņu vidū bija divas reizes lielāks nekā pārējiem iedzīvotājiem, savukārt viņu nodarbinātības līmenis joprojām bija par 20 % zemāks par vidējo līmeni cilvēkiem bez invaliditātes⁽²³⁾.

4.3. Krīze (kuras laikā ES bezdarba līmenis sasniedzis 10 %⁽²⁴⁾ cilvēku ar invaliditāti stāvokli darba tirgū vēl vairāk apgrūtinā divējādi, proti, viņu iekļūšana darba tirgū būs vēl sarežģītāka⁽²⁵⁾, savukārt valdības centīsies pielāgot budžeta deficītus, ierobežojot visu veidu atbalstus un pensijas. EESK brīdina, ka cilvēki ar invaliditāti nedrīkst būt krīzes galvenie upuri, un neatbalsta viņiem paredzētā atbalsta samazināšanu⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ http://www.observatoriodeladiscapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_observ

⁽²³⁾ *Statistics in Focus*, 3. temats: "Cilvēku ar invaliditāti nodarbinātība Eiropā 2002. gadā", Eurostat 26/2003. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

⁽²⁴⁾ Eiropas Kopienų Statistikas birojs (*Eurostat*) – 2010. gada janvāris.)

⁽²⁵⁾ *Eurobarometer*, "Diskriminācija ES 2009. gadā" un EESK atzinums, OV C 256, 27.10.2007., 102. lpp.

⁽²⁶⁾ <http://www.cerme.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMIcrisisyDiscapacidad.doc>
www.cerme.es

4.4. Pastāv apdraudējums, ka krīzes dēļ varētu paaugstināties cilvēku ar invaliditāti un viņu ģimeņu nabadzības risks. Tomēr krīze varētu sniegt arī iespēju attīstīt iekļaujošāku uzņēmējdarbību, piedāvājot stimulus, kā arī veicināt uzņēmumu ražīgumu, tādējādi uzlabojot ekonomiku kopumā.

4.5. Komiteja ir pārliecināta, ka cilvēku ar invaliditāti nodarbinātības veicināšanai ir jābūt vienam no Eiropas nodarbinātības stratēģijas galvenajiem mērķiem, un aicina nodarbinātības pamatnostādnes papildināt ar vēl vienu mērķi, iekļaujot Eiropadomes 2006. gada pavasara sanāksmes 34. secinājumu⁽²⁷⁾, proti, "Svarīgs mērķis ir palielināt līdzdalību darba tirgū, īpaši attiecībā uz ... invalīdiem ... Lai sasniegtu šos mērķus, būtu jāveic cieša sadarbība ar sociālajiem partneriem". Jāizstrādā tādu pasākumu saraksts, kas dalībvalstīs piemērojami ar valsts līmeņa plānu starpniecību.

4.6. Sociālajiem partneriem ir izšķiroša nozīme, lai cilvēki ar invaliditāti, izmantojot kolektīvos līgumus, varētu iekļūt darba tirgū un iekļauties uzņēmumos. Sociālie partneri arī palīdz veidot daudzveidības politiku un apspriež daudzveidības plānus ar darba devējiem, kam ir vajadzīgi stimuli, lai minētajā jomā panāktu virzību, kuras īstenošanai viņi var izmantot uzņēmumu sociālās atbildības politiku. Tādēļ EESK atzinīgi vērtē veiksmīgo rezultātu, Eiropas sociālajiem partneriem 2009. gada decembrī noslēdzot sarunas, kuru temats bija jauns autonomas nolīgums par visiem pieejamu darba tirgu.

4.7. EESK aicina gada laikā izstrādāt ziņojumu par to, kā tiek īstenoti Direktīvas 2000/78 noteikumi par invaliditāti un nodarbinātību⁽²⁸⁾.

4.8. EESK atkārtoti uzsver, ka cilvēki ar invaliditāti tāpat kā jebkurš cits darba ņēmējs ir atbilstoši kvalificēti, lai viņiem būtu pilnvērtīga darba dzīve, un viņu spējas nevajadzētu novērtēt par zemu. Cilvēkiem ar invaliditāti ir tiesības uz darbu tāpat kā visiem pārējiem.

4.9. EESK vērs uzmanību uz *EUROFUND* pētījuma rezultātiem, kas liecina par aizvien lielāko garīgās veselības problēmu pieaugumu. Minētais invaliditātes veids kļūst par galveno iemeslu agrai aiziešanai no darba tirgus, dažās valstīs sasniedzot 40 %⁽²⁹⁾ no priekšlaicīgi pensionējušos cilvēku skaita. Sabiedrības un iestāžu izpratne par šo darba ņēmēju stāvokli ir jāmaina.

4.10. EESK atgādina — lai atzītu cilvēku ar invaliditāti prasmes, nepieciešami mehānismi ar pieredzi (neformālā veidā) vai ar formālo izglītību iegūtu zināšanu apliecināšanai. Tādēļ EESK uzstājīgi aicina ieviest "kvalifikācijas pasi"⁽³⁰⁾, kas cilvēkiem ar invaliditāti varētu nodrošināt darba mobilitāti ES.

4.11. Cilvēku ar invaliditāti nodarbinātības politikā jāņem vērā viss ar darbu saistītais dzīves posms (*lifestreaming*⁽³¹⁾), risinot tādas jautājumus kā mājoklis, pamatizglītība, apmācība, mājsaimniecību parādsaistības, finanšu problēmas, veselības aprūpe, nelabvēlīga vide un vietējā ekonomika, kā arī pieņemšana darbā, darba saglabāšana un atkārtota iekļaušanās darbā.

4.12. Cilvēki ar invaliditāti nevar pilnībā izmantot pārvietošanās brīvību (Kopienas princips), un tas ietekmē viņu izvēli par pārcelšanos uz citu ES valsti, lai tur strādātu, kā arī studiju, pensionēšanās un citus plānus.

4.13. Viens no galvenajiem šķēršļiem pārvietošanās brīvībai ir tas, ka, piemēram, tiesības uz personīgu palīdzību vai atbalstu nevar eksportēt, bet tas būtu iespējams, paredzot konkrētus pasākumus sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanai un organizējot Eiropas mēroga izpratnes veidošanas un apmācības kampaņas.

4.14. EESK norāda, ka aktīva iekļaušana ir jāsaista ar darba tirgu, kā arī jānodrošina atbilstošs ienākumu līmenis un augstas kvalitātes sociālo pakalpojumu pieejamība, kas ļauj uzlabot dzīves apstākļos arī tiem, kam nav darba⁽³²⁾.

4.15. EESK atgādina, ka pieņemšanai darbā parastā darba vidē vajadzīgi nodarbinātības dienesti, profesionālās rehabilitācijas pakalpojumi, sociālie un veselības aprūpes pakalpojumi, tāpat nepieciešams saglabāt un pārvaldīt ienākumus un paredzēt stimulējošus pasākumus⁽³³⁾.

4.16. EESK aicina sociālos atbalstus un nodokļu sistēmas pielāgot tā, lai iekļaušanās darba tirgū cilvēkiem ar invaliditāti nenozīmētu pirktspējas samazināšanos un veicinātu viņu motivāciju būt nodarbinātiem kvalitatīvā darbā, saņemot taisnīgu atalgojumu. Komiteja arī iesaka ieviest finanšu stimulus uzņēmumiem, lai sekmētu pieņemšanu darbā, un atbalstīt nodarbinātību parastajā darba tirgū, cilvēku ar invaliditāti pašnodarbinātību un viņu iesaistes uzņēmējdarbībā veicināšanu, cita starpā izmantojot mikrofinansējumu⁽³⁴⁾. Tas attiecas arī uz NVO, kuras sniedz atbalsta pakalpojumus darba ņēmējiem ar invaliditāti un viņu ģimenēm.

4.17. Jāievieš pasākumi, lai tie, kuri iegūst invaliditāti nelaimes gadījuma vai slimības dēļ, varētu saglabāt savu darba vietu vai pāriet citā darbā, un viņiem darba tirgus nebūtu jāpamet priekšlaicīgi. Tādēļ darba vietas un vide jāpielāgo cilvēkiem ar invaliditāti (pieņemami pielāgojumi) un jānodrošina viņiem arodapmācības un pārkvalificēšanās programmas, kas sekmē profesionālo virzību⁽³⁵⁾. Valstīs, kurās darbojas kvotu sistēma, jānodrošina, lai, personāla atlases mērķi tiktu īstenoti, izmantojot piemērotus atbalsta mehānismus. Arī sociālā dimensija publiskajā iepirkumā var veicināt cilvēku ar invaliditāti nodarbinātību.

⁽²⁷⁾ Eiropadomes 2006. gada 23. un 24. marta Briseles sanāksmes prezidentūras secinājumi.

⁽²⁸⁾ Padomes Direktīva 2000/78.

⁽²⁹⁾ Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonda sniegtā analīze, kas veikta pamatojoties uz Vācijas Federālā Veselības aizsardzības centra apkopotajiem datiem (2007). http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_isgbe5.prc_isgbe?p_uid=gast&p_sprache=E

⁽³⁰⁾ Uzņēmumu ar valsts kapitāla daļu un vispārējās ekonomiskās intereses uzņēmumu Eiropas Centrs (CEEP). <http://www.ceep.eu>

⁽³¹⁾ Uzņēmumu ar valsts kapitāla daļu un vispārējās ekonomiskās intereses uzņēmumu Eiropas Centrs (CEEP). <http://www.ceep.eu>

⁽³²⁾ Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds.

⁽³³⁾ Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds.

⁽³⁴⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=547>.

⁽³⁵⁾ Rokasgrāmata "Iekļaujošas sabiedrības veidošana: invaliditātes integrācija, pamatojoties uz sociālās ekonomikas piemēru" http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

4.18. EESK ir pārliecināta par priekšrocībām, kas rodas, finansējot nodarbinātību, nevis bezdarbnieku pabalstus, un radot motivāciju, lai cilvēku ar invaliditāti vēlētos darbu un darba ņēmēji vēlētos viņus nodarbināt, kā arī motivāciju cilvēku ar invaliditāti pašnodarbinātībai.

4.19. EESK pauž pārliecību par tādu politiku, tostarp agrīnās izglītības, lietderību, kas paredzētas jauniešiem ar invaliditāti un palīdz viņiem pēc mācībām iegūt pirmo darba vietu. Tāpat Komiteja atbalsta politiku, ko piemēro slimības dēļ iegūtas invaliditātes gadījumā un kas nodrošina darba vietas saglabāšanu vai pārcelšanu citā darbā. ES nākotnes stratēģijā "ES 2020" minētajām grupām ir jābūt prioritātēm, un tās ir jāiekļauj, veicot Komisijas stratēģijas cilvēkiem ar invaliditāti pārskatīšanu. EESK atgādina par tās atzinumā SOC/349 pausto, ka ne tikai jāizstrādā stratēģija jauniešiem, bet gan tas jā dara KOPĀ ar jauniešiem⁽³⁶⁾.

4.20. EESK atzīst tādu uzņēmumu nozīmi, kuros lielākoties nodarbināti cilvēki ar invaliditāti, kā arī citu minētajā jomā aktīvu uzņēmumu un, vispārējā skatījumā, sociālās ekonomikas uzņēmumu nozīmi. Tādi ir, piemēram, kooperatīvi, apdrošināšanas sabiedrības, apvienības vai fondi, kas veicina sociālo iekļaušanu un cilvēku ar invaliditāti līdzdalību darba tirgū, pamatojoties uz līdzvērtīgām darbinieku tiesībām un paredzot īpašu atbalsta režīmu, kuru nosaka dalībvalsts.

4.21. EESK uzsver atbalstu MVU, lai tie, pieņemot iekļaujošu pieeju darbam, veiktu būtisku uzdevumu un nodrošinātu cilvēkiem ar invaliditāti paredzēto pasākumu efektivitāti darbā.

4.22. Eiropas un dalībvalstu iestādēm un organizācijām ir jāizprot stāvoklis un jābūt pirmajām, kas savos kolektīvos iekļauj cilvēkus ar invaliditāti, izmantojot konkrētu pasākumu plānu, lai uzlabotu pašreizējos viņu nodarbinātības rādītājus, kas kopumā ir ļoti zemi.

4.23. EESK uzsver, ka cilvēkiem ar invaliditāti daudz nozīmē elastdrošības koncepcija, proti, labāki elastīguma un pielāgošanās nosacījumi uzņēmumos attiecībā uz cilvēkresursiem un darba kvalitātes un apstākļu, kā arī nodarbinātības drošības uzlabošana. Pieņemot stratēģijas, visā cilvēku ar invaliditāti dzīves ciklā jānodrošina darba un privātās dzīves saskaņošana, mūžizglītība un procedūras pārejai starp dažādiem iespējamiem apstākļiem, sociālajiem resursiem un darba vietām.

4.24. EESK atbalsta jaunu videi draudzīgu nozaru un sociālā darba vietu izveidi, kā arī pieejamības veicināšanu un koncepciju "dizains visiem", paverot jaunas iespējas cilvēku ar invaliditāti nodarbinātībai.

4.25. EESK uzskata, ka darba ņēmējiem ar invaliditāti, kam vajadzīga palīdzība, tā ir jāsaņem, tāpat kā pakalpojumi, kas nepieciešami, lai viņu ģimenes locekļi varētu turpināt strādāt.

4.26. Izpratnes veidošanas politikai, lai novērstu stereotipus⁽³⁷⁾ par darbiniekiem ar invaliditāti, jābūt virzītai uz sociālajiem partneriem, vidējā un augstākā līmeņa vadību un visiem

darbiniekiem, veselības aprūpes profesionāļiem un valsts pārvaldes iestādēm⁽³⁸⁾.

4.27. Iepriekš minētajiem veicināšanas instrumentiem ir jābūt ērti lietojamiem uzņēmumos un darbinieku vidū, tie atbilstoši jāreklamē un jāizmanto publiskās pārvaldes iestādēs.

4.28. Svarīgi ir uzsvērt plašsaziņas līdzekļu kā izpratnes veidošanas virzītājspēka būtisko nozīmi, sekmējot iecietības, sociālās integrācijas un daudzveidības pieņemšanas principu īstenošanu Eiropas sabiedrībā.

4.29. EESK atbalsta inovatīvu iniciatīvu izstrādi, piemēram, jau iepriekš minēto "kvalifikācijas pasi" un *lifestreaming* un turpmākajos apakšpunktos norāda uz dažiem citiem piemēriem.

4.29.1. Individuālās darba apmācības (*job coaching*) modelis, nodrošinot pastāvīgu atbalstu un palīdzību parastā darba vidē.

4.29.2. Tādas iepriekšējās apmācības akreditācijas sistēmas izveide⁽³⁹⁾, kas atspoguļo apmācības progresu.

4.29.3. Atbalsts uzņēmumos un publiskās pārvaldes iestādēs visas darba dzīves laikā.

4.29.4. Jaunu tehnoloģiju, kas ietver tādas atbalsta sistēmas kā videoapmācība (*video tutorial system*)⁽⁴⁰⁾, izmantošana un, vispārēji, atbalsta tehnoloģiju nodrošināšana un darba vietā izmantojamo tehnoloģiju pieejamības nodrošināšana.

4.29.5. Invaliditātes pārvaldības modeļa izstrāde (*disability management model*)⁽⁴¹⁾ uzņēmuma vispārējās "dažādības politikas" ietvaros.

5. Pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti.

5.1. EESK atgādina par ES Padomes 2008. gada 17. marta rezolūciju, kurā noteikts, "pieejamība ir tādas sabiedrības patiens stūrakmens, kura nevienu neatstumj un kura tiecas novērst diskrimināciju"⁽⁴²⁾, un sociālajiem partneriem te ir īpaši svarīga nozīme, jo pieejamība ir nodarbinātības priekšnoteikums.

5.2. EESK izpētes atzinumā par tematu "Vienlīdzīgas iespējas cilvēkiem ar invaliditāti"⁽⁴³⁾ norāda uz vienādām tiesībām, bet atšķirīgām vajadzībām un dažādiem preču un pakalpojumu pieejamības veidiem.

5.3. Pieejamības jomā EESK ierosina tādu kopīgu mērķu pakāpenisku īstenošanu īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā (tostarp skaidrus un galīgus termiņus jaunu produktu, pakalpojumu un infrastruktūru ieviešanai), kas būtu saistoši dalībvalstīm un dotu iespēju izmantot arī publiskā iepirkuma potenciālu.

⁽³⁸⁾ Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds <http://www.eurofound.europa.eu/>.

⁽³⁹⁾ Uzņēmumu ar valsts kapitāla daļu un vispārējās ekonomiskās intereses uzņēmumu Eiropas Centrs (CEEP) <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴⁰⁾ Uzņēmumu ar valsts kapitāla daļu un vispārējās ekonomiskās intereses uzņēmumu Eiropas Centrs (CEEP) <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴¹⁾ Uzņēmumu ar valsts kapitāla daļu un vispārējās ekonomiskās intereses uzņēmumu Eiropas Centrs (CEEP) <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴²⁾ Padomes Rezolūcija (2008/C 75/01)

⁽⁴³⁾ EESK atzinums, OV C 93, 27.4.2007., 32. lpp.

⁽³⁶⁾ EESK atzinums, OV C 318, 23.12.2009., 113. lpp.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es

5.4. EESK atzīst, ka pieejamībai ir būtiska nozīme, lai varētu izmantoto tūlītēji piemērojamas politiskās un pilsoniskās tiesības, un tas jāatspoguļo īpašos plānos par pieejamību, kurus papildina standarti un sankcijas un kuri attiecas uz visām valsts pārvaldes iestādēm, kā arī dod iespēju visiem iedzīvotājiem ar invaliditāti izmantot mehānismus savu tiesību aizstāvībai. Vairs nedrīkstētu atkārtoties EP vēlēšanas bez garantētas piekļuves vēlēšanu iecirkņiem un bez cilvēku ar invaliditāti nozīmīgas līdzdalības kandidātu vidū; ir jāisteno atbilstoši pasākumi valstu līmenī.

5.5. EESK norāda uz dalībvalstu un Komisijas centieniem nodrošināt pieejamību, kuras mērķim jābūt vispārējai pieejamībai (valsts pārvaldes iestādes, publiskās ēkas, privātzņēmumi, preces un pakalpojumi, tūrisms, e-komercija, informācija, transports, tehnoloģijas un komunikācijas).

5.6. EESK apstiprina, ka pieejamība ir ieguvums sabiedrībai kopumā, ne tikai cilvēkiem ar invaliditāti (novecošana, sievietes gaidību laikā, ierobežotas pārvietošanās spējas u. c.). Turklāt uzņēmumi, kuri ir pieejami, piesaistīs vairāk klientu (15 % no patērētājiem). Jauni produkti rada vairāk tirgu un ir ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes pamatā.

5.7. EESK arī uzsver, ka saistības attiecībā uz pieejamību ir saistības attiecībā uz Eiropas iedzīvotāju pamattiesībām, kā norādīts Komitejas atzinumā par e-pieejamību⁽⁴⁴⁾.

5.8. EESK atgādina Eiropas iestādēm, jo īpaši Komisijai, ka piekļuve vairākām ēkām un informācijas tehnoloģiju sistēmām (piemēram, tīmekļa vietnēm un Komisijas sadaļai par sabiedrisko apspriešanu) ir ierobežota. Tādēļ ir jāizstrādā pieejamības plāns, kas liecina par patiesu atbalstu cilvēkiem ar invaliditāti⁽⁴⁵⁾.

5.9. EESK aicina piešķirt valsts atbalstu⁽⁴⁶⁾ privātajiem uzņēmumiem un dienestiem, lai īstenotu Direktīvā 2000/78 izvirzīto mērķi un veiktu atbilstošus pielāgojumus⁽⁴⁷⁾. Privāto pakalpojumu jomā ir jāattīsta turpmākas pieejamības princips.

5.10. Jāturpina pieejamības standartu izstrāde, lai palīdzētu īstenot tiesību aktus par publisko iepirkumu, par piemēru izmantojot sekmīgos ASV tiesību aktus. EESK atgādina par iestāžu, nozaru un pilsoniskās sabiedrības dialoga nozīmi minēto standartu noteikšanā⁽⁴⁸⁾.

5.11. Komiteja atbalsta universālas pieejamības Eiropas galvaspilsētas noteikšanu ar karogu piešķiršanas sistēmas starpniecību, tādējādi atzīstot Eiropas pilsētu un reģionu panākumus, tiecoties nodrošināt objektu, preču un pakalpojumu pieejamību, kā arī sekmējot vietējo pašvaldību ilgtspējīgu attīstību.

5.12. EESK izsaka cerību, ka jaunajās regulās par jūras transportu, pilsētu un starppilsētu autobusiem un taksometriem atbilstoši būs ņemtas vērā cilvēku ar invaliditāti dažādās vajadzības, paredzot visu transporta veidu un to pieejas vietu pielāgošanu, kā tas ir spēkā esošajās regulās par gaisa un dzelzceļa transportu.

5.13. EESK atzinīgi vērtēja Komisijas paziņojumu par "e-pieejamību"⁽⁴⁹⁾ un aicināja ES iestādes tajā minētos pasākumus ieviest Eiropas stratēģiskajās pamatnostādnēs par informācijas sabiedrību. Steidzami jāizstrādā tiesību akti par e-pieejamību, kuros jāiekļauj tādi aspekti kā pieejamība tīmekļa vietnēm, iekļaujoša saziņa, telepakalpojumi, mobilie telefoni, digitālā tehnoloģija un, piemēram, biļešu automāti. Minētie mērķi tika izvirzīti jau 2003. gadā Krētas ministru deklarācijā⁽⁵⁰⁾ un Rīgas deklarācijā. Šobrīd ir ļoti apšaubāms, vai tie tiks sasniegti noteiktajos termiņos, tādēļ EESK aicina paredzēt aktīvas rīcības plānu šo mērķu īstenošanai līdz 2011. gadam.

5.14. EESK atkārtoti uzsver, ka atbalsta principu "dizains visiem" un uzskata, ka ir būtiski, lai šo koncepciju iekļautu profesionālo un akadēmisko mācību programmās un lai to piemērotu visi profesionāļi.

5.15. EESK uzskata, ka "Eiropas invaliditātes apliecība" cilvēkiem ar invaliditāti pārrobežu ceļojumos nodrošinātu viņu tiesību savstarpēju atzīšanu, tostarp vienādu transporta, kultūras un atpūtas pieejamības līmeni, kā tas ir Eiropas autostāvvietu kartes gadījumā.

6. Dzimums un invaliditāte.

6.1. EESK norāda, ka Eiropā 60 % cilvēku ar invaliditāti ir sievietes, un viņas saskaras ar nevienlīdzīgu attieksmi, vēl aizvien tiek diskriminētas tiesību atzīšanā un preču un pakalpojumu pieejamībā (citastarp jāmin veselības aprūpe, izglītība un vardarbības novēršana).

6.2. Nodarbinātības līmenis sievietēm ar invaliditāti desmit gadu laikā ir palicis nemainīgs, saglabājoties augstam nestrādājošo un bezdarba līmenim, zemākam atalgojumam un papildu problēmām saistībā ar iekļūšanu darba tirgū.

6.3. Dzimuma jautājums jāiekļauj invaliditātes politikas izstrādē, īstenošanā un novērtēšanā. Jāizstrādā īpaši līdzekļi un pasākumi, lai nodrošinātu darba pieejamību un sekmētu sievietes ar invaliditāti pieņemšanu darbā.

⁽⁴⁴⁾ EESK atzinums, OV C 110, 9.5.2006., 26. lpp. Un Padomes 2003. gada 6. februāra rezolūcija (OV C 39, 2003., 5. lpp.)

⁽⁴⁵⁾ COM(2007) 501 galīgā redakcija.

⁽⁴⁶⁾ Komisijas 2008. gada 6. augusta Regulas (EK) Nr. 800/2008 41. un 42. pants.

⁽⁴⁷⁾ Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīva 2000/78.

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/deploy/pubproc/eso-m376/index_en.htm
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>

⁽⁴⁹⁾ COM(2005) 425 galīgā redakcija, COM (2008) 804 galīgā redakcija.

⁽⁵⁰⁾ Deklarācija par e-iekļaušanu: ES transporta un komunikācijas lietu ministri. 2003. gada aprīlis.

7. Sociālais dialogs un invaliditāte.

7.1. EESK aicina sociālos partnerus cilvēkiem ar invaliditāti nodrošināt līdzvērtīgus nosacījumus, taisnīgus un labvēlīgus darba apstākļus, jo īpaši līdzvērtīgas iespējas un atalgojumu par vienlīdz vērtīgu darbu un to, lai viņi varētu izmantot savas darba un arodbiedrību tiesības. Komiteja īpaši mudina cilvēkus ar invaliditāti iesaistīties profesionālajās organizācijās un arodbiedrībās un prasa, lai darbs, pamatojoties uz apakšlīgumu, tiktu veikts ar tādiem pašiem nosacījumiem kā uzņēmumā⁽⁵¹⁾ (Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 27. pants).

7.2. Aizstāvot cilvēku ar invaliditāti tiesības, vienlīdzīgas iespējas un nediskrimināciju, sociālo nodrošinājumu, drošību darbā, risinot citus jautājumus, kā arī darba attiecībās kopumā ļoti svarīgs ir sociālais dialogs. Tas ir būtisks, lai īstenotu lietderīgus, uz nodarbinātību un pieejamību virzītus pasākumus, kā arī darba ņēmēju ar invaliditāti apmācībā, atbalstā un darba karjeras virzībā.

7.3. Sociālajiem partneriem sadarbībā ar organizētu pilsonisko sabiedrību un cilvēkiem ar invaliditāti invaliditātes dimensija būtu jāiekļauj visos starpnozaru, nozaru un uzņēmuma līmeņa pasākumos un sarunās, jo īpaši saistībā ar nodarbinātību, pieejamību un sociālo aizsardzību.

7.4. Sociālajiem partneriem jāpiedalās ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām uzraudzībā un piemērošanā jautājumos, kas saistīti ar darba tiesībām un sociālo aizsardzību.

Briselē, 2010. gada 17. martā

8. Līdzdalība un pilsoniskais dialogs.

8.1. EESK pilnībā atbalsta principu “neko cilvēkiem ar invaliditāti bez viņu līdzdalības”⁽⁵²⁾ un ir pārliecināta, ka ietekmīga politika ir virzīta uz cilvēka individuālo atbildību un savu tiesību aizstāvību.

8.2. EESK uzskata, ka pilsoniskais dialogs ar cilvēkiem ar invaliditāti un viņu ģimenēm ir piemērots pamats, lai uzlabotu ES pārvaldību, ieviešot saistošus mehānismus un protokolus un Eiropas Savienībā izveidojot *ad hoc* līdzdalības un konsultatīvas struktūras.

8.3. Organizācijas, kas apvieno cilvēkus ar invaliditāti, būtu jāiesaista tādu regulāru ziņojumu sagatavošanā, kuros izvērtēta nodarbinātības un pieejamības politika un ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām, kā arī Komisijas programmu un finanšu instrumentu īstenošana, lai, piemēram, ar alternatīvu ziņojumu starpniecību nodrošinātu to, ka tiek darīts zināms pilsoniskās sabiedrības redzējums.

8.4. ES un dalībvalstīm jāsekmē pilsoniskās sabiedrības attīstību un jānodrošina attiecīgs finansējums, lai garantētu tās neatkarību un spēju piedalīties politiku izstrādē un/vai sociālo pakalpojumu sniegšanā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽⁵¹⁾ Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām (UNCPRD) 27. pants.

⁽⁵²⁾ Eiropas Cilvēku ar invaliditāti foruma lozungs, EDF Ģenerālā Asambleja, 2009. gads.